

JUDr. ROBERT PELIKÁN, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

V Praze dne: 30.05.2018
Č.j. MSP-225/2018-OJD-SPZ/2
Počet listů: 2
Přílohy: 3

**Nejvyšší soud
Burešova 20
657 37 Brno**

Věc: obv. zemř. J. P. - stížnost pro porušení zákona

- Přílohy:** 1)Ověřená kopie rozsudku býv. Krajského vojenského soudu v Plzni ze dne 28.11.1949, sp.zn. Ktr 448/49
- 2)Předkládací zpráva VÚA Praha č.j. MO 112413/2018-211100 ze dne 18.4.2018
- 3)Kopie podnětu ke stížnosti pro porušení zákona JUDr. L. M. ze dne 24.3.2018

Podle § 266 odst. 1 trestního řádu podávám ve prospěch obv. zemř. J.P.,

stížnost pro porušení zákona

proti pravomocnému rozsudku Nejvyššího vojenského soudu v Praze ze dne 20.1.1950, sp.zn. P-270/49.

Rozsudkem bývalého Krajského vojenského soudu v Plzni ze dne 28.11.1949, sp.zn. Ktr 448/49, byl obviněný J.P. uznán vinným

- 1) přečinem neuposlechnutí povolávacího rozkazu podle § 65 písm. b) zákona č. 92/1949 Sb., branného zákona, ve znění účinném do 31.7.1950 (dále jen „branný zákon“),
- 2) zločinem porušení subordinace podle § 145, § 146 písm. c) a § 149 vojenského trestního zákona č. 19/1855 ř.z., ve znění pozdějších právních předpisů (dále jen „vojenský trestní zákon“), kterých se dopustil tím, že

- 1) *dne 1. října 1949 nenastoupil v Kralovicích do činné vojenské služby (základní služby) a dostavil se teprve 3. října 1949,*
- 2) *po provedené presentaci odmítal obléknout vojenský stejnokroj a přijmout zbraně.*

Za tyto trestné činy byl obviněnému J.P. podle § 149 odst. 1 vojenského trestního zákona za použití §§ 92 a 97 vojenského trestního zákona uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 2 roků zostřeným čtvrtletně postem a samovazbou v 1. a 6. měsíci každého roku.

Z odůvodnění rozsudku se podává, že obviněný své jednání motivoval vlastním náboženským přesvědčením.

Rozsudek byl napaden odvoláním a zmateční stížností, přičemž rozsudkem Nejvyššího vojenského soudu v Praze ze dne 20.1.1950, sp.zn. P-270/49, došlo k zamítnutí obou opravných prostředků, a to odvolání jako nedůvodného a zmateční stížnosti jako nepřijatelné.

Obviněný uložený trest odnětí svobody se započtením vazby vykonal dne 5. 12. 1951.

Přezkumné řízení podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, v dané věci neproběhlo.

Podle § 15 odst. 1 Ústavy Československé republiky z roku 1948 (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.) se svoboda svědomí zaručuje.

Podle § 65 písm. b) branného zákona se trestného činu neuposlechnutí povolávacího rozkazu dopustil ten, kdo nenastoupil do 24 hodin po uplynutí lhůty stanovené povolávacím rozkazem základní službu.

Podle § 145 vojenského trestního zákona, kdo v čase, kdy nachází se ve skutečné službě, nebo i mimo tento čas odepře rozkazu představeného ke službě se vztahujícímu povinnou poslušnost, nebo též jen úctu vůči představenému povinnou kdykoli a kdekoli úmyslně opomíjí, dopouští se porušení subordinace.

Podle § 146 písm. c) vojenského trestního zákona odepření poslušnosti nebo povinné úcty může se dít nesplněním rozkazu nebo nařízení představeného.

Podle § 149 výše citovaného trestního zákona platilo, odepře-li se provedení služebního rozkazu nebo ke službě se vztahujícího nařízení představeného, nikoliv sice násilně, avšak neurvalým neb urážlivým způsobem, nebo neprovede-li se úmyslně důležitý služební rozkaz, potrestán buď viník žalářem od tří až do pěti let, v čas války však od pěti až do desíti let a podle okolností, zvláště týkal-li se rozkaz nějakého služebního výkonu proti nepříteli, nebo vzešla-li z neprovedení velká škoda pro službu, smrtí zastřelením.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, je účelem tohoto zákona zrušit soudní rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská politická práva a svobody zaručené ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a mezinárodních právních normách zákon označoval za trestné, umožnit rychlé přezkoumání případů osob takto protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonnosti na úseku trestního řízení, odstranit nepřiměřené tvrdosti

v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění a umožnit ze zjištěných nezákonností vyvodit důsledky proti osobám, které platné zákony vědomě nebo hrubě porušovaly.

Podle § 1 odst. 2 téhož posledně uvedeného zákona činy, které směřovaly k uplatnění práv a svobod občanů zaručených ústavou a vyhlášených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v navazujících mezinárodních paktech o občanských a politických právech, byly československými trestními zákony prohlášeny za trestné v rozporu s mezinárodním právem a mezinárodnímu právu odporovalo také jejich trestní stíhání a trestání.

V dané věci je nutno při přezkumném řízení vycházet z účelu zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, jehož vydáním sledoval zákonodárce především odstranění největších křivd, které se v 50. letech 20. století staly v justičním rozhodování tak, jako tomu bylo právě v posuzovaném případě, kdy obv. J.P. byl v podstatě odsouzen pro své náboženské přesvědčení. Navíc v době rozhodování bývalého Krajského vojenského soudu v Plzni a bývalého Nejvyššího vojenského soudu v Praze nebylo zohledněno, že jmenovaný svým jednáním toliko uplatnil právo na svobodu svědomí zaručené v ust. § 15 odst. 1 Ústavy ze dne 9. 5. 1948. Současně je třeba konstatovat, že Ústava z roku 1948 sice svobodu svědomí formálně zaručovala, avšak navazující norma nižší právní síly vydána nebyla. Právo na svobodu svědomí přitom nelze zaměňovat se svobodou víry ani se svobodou náboženskou, zejména když motiv jednání pod imperativem svědomí je v případě odmítání vojenské služby nutno považovat za určující (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 26.3.2003, sp. zn. Pl. ÚS 42/02). Obviněný J.P. tedy neměl možnost získat individuální úlevu při plnění služební povinnosti ani vykonávat alternativní službu beze zbraně, jelikož tato neexistovala, a proto nemohl dostát svým zákonným povinnostem, aniž by se dostal do rozporu se svým vlastním svědomím. Jeho jednání tak, jak je popsáno v napadeném rozsudku, tedy není a nebylo trestným činem pro absenci jeho imanentního znaku – protiprávnosti.

Vzhledem k výše uvedenému je zřejmé, že v dané věci došlo k porušení zákona v neprospěch obviněného J.P. a je proto namístě rozsudek bývalého Nejvyššího vojenského soudu v Praze ze dne 20.1.1950, sp.zn. P-270/49, stejně jako mu předcházející odsuzující rozsudek býv. Krajského vojenského soudu v Plzni ze dne 28. 11. 1949, sp. zn. Ktr 448/49, jakož i další obsahově navazující rozhodnutí, zrušit, napravit tak nezákonný stav a poskytnout tímto způsobem určité zadostiučinění obviněnému, který setrval na svém náboženském přesvědčení i v době totalitního režimu, resp. jeho pozůstalým.

O odvolání obviněného J.P. rozhodoval v této věci podle zákona č. 131/1912 ř. z., o vojenském trestním řádu, ve znění pozdějších právních předpisů (dále jen „vojenský trestní řád“), Nejvyšší vojenský soud, neboť byla současně podána i zmateční stížnost. Pokud Nejvyšší vojenský soud zamítl jako nedůvodné odvolání obviněného, musel rozhodnout evidentně podle § 341 odst. 1 vojenského trestního řádu. O zmateční stížnosti rozhodl Nejvyšší vojenský soud jejím zamítnutím pro nepřipustnost a je tedy namístě dovodit, že aplikoval ustanovení § 364 odst. 1 vojenského trestního řádu. Z uvedeného je zřejmé, jaká ustanovení zákona Nejvyšší vojenský soud porušil.

S přihlédnutím k důkazní i procesní situaci, kdy reálně nepřipadá v úvahu doplňování dokazování, se domnívám, že je možné a vhodné, aby Nejvyšší soud též sám rozhodl o zproštění obviněného obžaloby podle § 226 písm. b) trestního řádu.

Navrhují proto, aby Nejvyšší soud ČR:

- 1) Podle § 268 odst. 2 trestního řádu vyslovil, že rozsudkem bývalého Nejvyššího vojenského soudu v Praze ze dne 20.1.1950, sp.zn. P-270/49, byl v neprospěch obviněného zemř. J.P. porušen zákon v ust. § 341 odst. 1 a ust. § 364 odst. 1 vojenského trestního řádu, a v řízení předcházejícím rozsudkem býv. Krajského vojenského soudu v Plzni ze dne 28. 11. 1949, sp. zn. Ktr 448/49, v ustanovení § 65 písm. b) branného zákona a § 145, § 146 písm. c) a § 149 vojenského trestního zákona;
- 2) podle § 269 odst. 2 trestního řádu rozsudek bývalého Nejvyššího vojenského soudu v Praze ze dne 20.1.1950, sp.zn. P-270/49, a též rozsudek bývalého Krajského vojenského soudu v Plzni ze dne 28.11.1949, sp.zn. Ktr 448/49, zrušil a dále zrušil i všechna další rozhodnutí na tento rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu,
- 3) a dále postupoval podle § 271 odst. 1 tr. řádu a podle § 226 písm. b) tr. řádu zprostil obviněného zemřelého J.P. žaloby pro skutky spočívající v tom, že dne 1. října 1949 nenastoupil v Kralovicích do činné vojenské služby (základní služby) a dostavil se teprve 3. října 1949 a po provedené presentaci odmítal obléknout vojenský stejnokroj a přijmout zbraně, čímž měl spáchat jednak přečin neuposlechnutí povolávacího rozkazu podle § 65 písm. b) branného zákona a jednak zločin porušení subordinace podle § 145, § 146 písm. c) a § 149 vojenského trestního zákona, neboť v žalobním návrhu označené skutky nejsou trestnými činy.

JUDr. Robert Pelikán, Ph.D.
ministr spravedlnosti ČR

Nejvyšší soud rozhodl pod sp. zn.: [4 Tz 13/2018](#)